

Nader ecologisch onderzoek naar vleermuizen

Sloop raadhuis te Waddinxveen

Rapportnummer: 20170360/rap02
Status rapport: versie 1
Datum rapport: 28 september 2017

Auteur: L. (Lieselotte) Veen
Projectleider: P. (Pim) Godschalk
Kwaliteitscontrole: P. (Pim) Godschalk

Opdrachtgever: Gemeente Waddinxveen
T.a.v. de heer W. Ploeg
Postbus 400
2740 AK Waddinxveen

Dit rapport is digitaal gegenereerd en derhalve niet voorzien van een handtekening. De inhoud van de rapportage is aantoonbaar gecontroleerd en vrijgegeven.

INHOUDSOPGAVE

1 INLEIDING	1
1.1 Aanleiding	1
1.2 Doel	1
2 HET PLANGEBIED	2
3 METHODE.....	4
4 RESULTATEN	5
4.1 Waarnemingen.....	5
4.2 Verblijfplaatsen	6
4.3 Vliegroutes	6
4.4 Foerageergebieden.....	6
5 BEKNOPT EFFEKTENANALYSE EN MAATREGELEN	7
5.1 Effecten.....	7
5.2 Maatregelen	7
6 CONCLUSIES	8

LITERATUUR

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

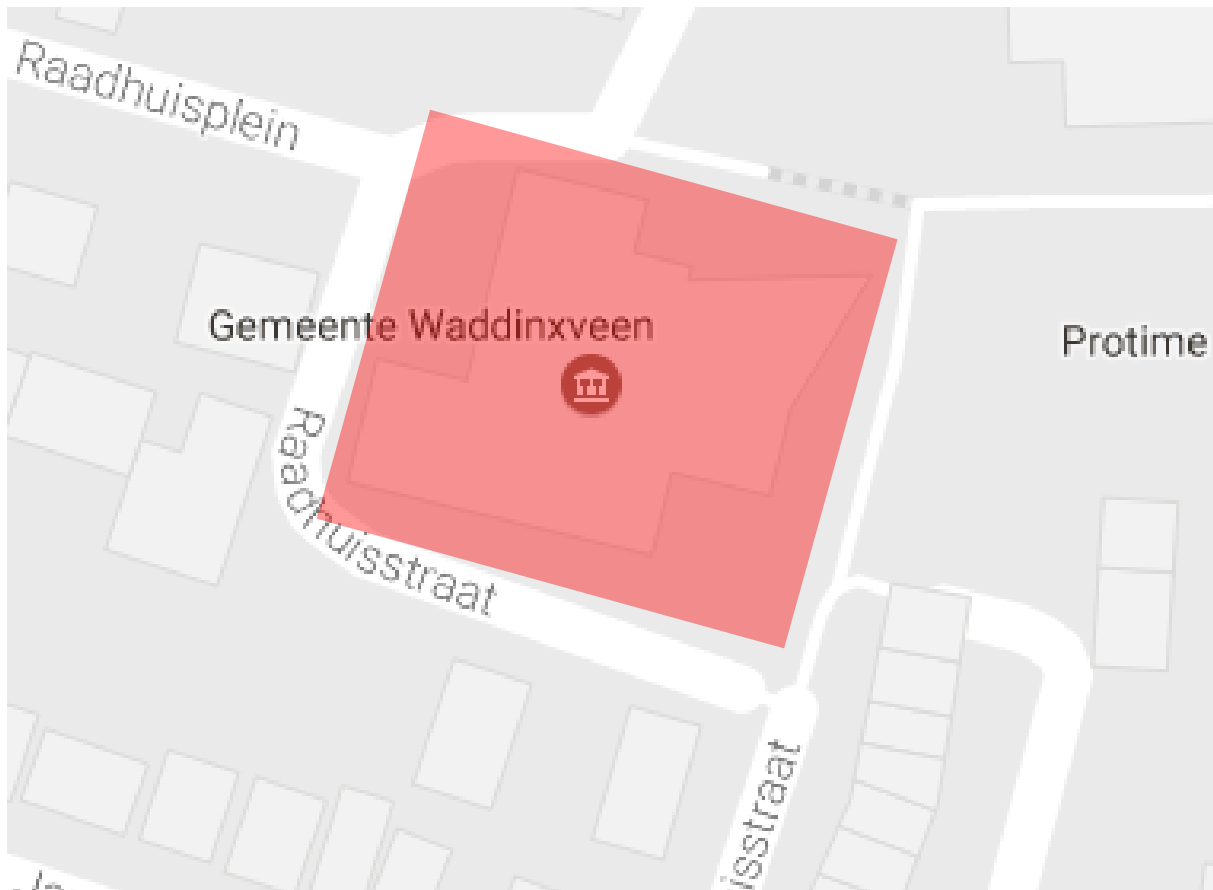
De gemeente Waddinxveen is voornemens om het huidige raadhuis aan de Raadhuisstraat 1 te Waddinxveen te slopen. Voor de projectlocatie is afgelopen voorjaar een quickscan uitgevoerd door ATKB (Spierts, april 2017), waarbij onderzocht is of er door de Wet natuurbescherming (Wnb) beschermde soorten mogelijk aanwezig zijn en of daarvoor nader ecologisch onderzoek nodig is. De aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen is op voorhand niet uit te sluiten. ATKB is gevraagd het nader vleermuisonderzoek uit te voeren.

1.2 Doel

Het doel van het aanvullende ecologisch onderzoek is om te weten te komen of vleermuizen verblijfplaatsen hebben binnen het plangebied en zo ja, welke soorten en waar. Bij aanwezigheid van verblijfplaatsen wordt ingeschat wat mogelijke nadelige effecten zijn bij uitvoering van de plannen en hoe deze voorkomen of verkleind kunnen worden. Hierbij worden ook eventuele wettelijke verplichtingen bepaald: kan volstaan worden met het vermijden/beperken van negatieve effecten of is een ontheffing op de Wet natuurbescherming nodig? Tijdens het onderzoek is tevens gelet op gebruik van de planlocatie als foerageergebied en op de aanwezigheid van een eventuele vliegroute.

2 HET PLANGEBIED

Het raadhuis te Waddinxveen, aan het Raadhuisplein 1, ligt binnen de bebouwde kom van Waddinxveen, in de provincie Zuid-Holland (zie figuur 2-1). Het is een kantoorpand uit de jaren '70 met een plat dak, deels bakstenen muren en deels beton. Er zijn veel ramen aanwezig. De voorzijde rond het gebouw, waar de hoofdingang is, is geheel verhard en 's nachts verlicht. Aan de achterzijde liggen parkeerplaatsen met een paar bomen en als begrenzing een haag. Tegen het gebouw ligt wat laag plantsoen (m.n. kleine maagdenpalm) met een boompje en wat krenteboompjes. Zie ook de foto-impressie (figuren 2-2 a en b).

Figuur 2-1. Ligging plangebied. Het onderzoeksgebied is rood gearceerd.

De voorgenumen werkzaamheden omvatten de sloop van het gebouw. Over eventuele nieuwbouw is nog niets bekend.

Figuur 2-2. Het Raadhuis van Waddinxveen, voorzijde (boven) en achterzijde (onder).

3 METHODE

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd met behulp van een batdetector (type Petersson D100/D240x). Een batdetector zet de voor mensen onhoorbare ultrasone geluiden van vleermuizen om in hoorbare geluiden. Aan de hand van de frequentie, het ritme en de toonkwaliteit van de geluiden in combinatie met vliegbeeld, silhouet en biotoop is het mogelijk om de vleermuissoorten te onderscheiden. Indien nodig worden opnames gemaakt om het geluid van moeilijk te determineren soorten achteraf te analyseren met behulp van het programma Batsound of Batexplorer. Tijdens dit onderzoek is dit niet nodig gebleken.

Het vleermuisonderzoek geeft inzicht in de functie van de te slopen bebouwing (verblijfplaatsen) en de groenzones in het plangebied (verblijfplaatsen en vlieg- en/of foerageergebied). Vleermuizen kunnen op meerdere manieren gebruik maken van de bebouwing in verschillende perioden van het jaar. Er zijn daarom meerdere bezoeken uitgevoerd in de actieve periode van vleermuizen tussen mei en september.

De volgende bezoeken zijn uitgevoerd:

- twee bezoeken* (waarvan minimaal 1 onderzoek in de ochtend) in de periode half mei t/m half juli om kraam- en zomerverblijfplaatsen en vlieg- en foerageergebieden te onderzoeken;
- twee avondbezoeken (na zonsondergang) in de periode 15 augustus t/m eind september om paar- en winterverblijfplaatsen en vlieg- en foerageergebieden te onderzoeken.

*de eerste ronde is uitgevoerd als een avondbezoek en een ochtendbezoek aansluitend op elkaar door 1 persoon in plaats van een avondbezoek met 2 personen. Dit maakt niet uit voor de betrouwbaarheid van de gegevens (die neemt eerder toe).

Het aantal veldbezoeken is bepaald op basis van een best mogelijke inschatting op basis van expert judgement. De onderzoeksinspanning is gericht op de aanname dat het gebouw geschikt is voor gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis en dat massawinterverblijven van gewone dwergvleermuizen en kraamkolonies van laatvlieger niet te verwachten zijn (gezien de eigenschappen van het gebouw). Indien nodig wordt de onderzoeksinspanning uitgebreid: hier was echter geen aanleiding voor.

Voor de onderzoeksmethode van vleermuizen is het vleermuisprotocol aangehouden (versie 2017). Dit is een door het Netwerk Groene Bureaus (NGB), Zoogdiervereniging en het bevoegd gezag goedgekeurde methodiek voor vleermuisonderzoek.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de uitgevoerde veldbezoeken en de omstandigheden.

Tabel 3-1. Weerdata en overige gegevens van de onderzoeken.

Datum	Tijd van-tot	Zon op/onder	Temp. (° C)	Wind (Bft)	Weer	Onderzoek gericht op
31-05-2017	21:51-23:51	21:51	17	3	bewolkt, droog	vleermuizen: kraam- en zomerverblijven, vliegroutes, foerageergebied
01-06-2017	03:28 - 05:28	5:28	17	2	droog	vleermuizen: kraam- en zomerverblijven, vliegroutes, foerageergebied
11-07-2017	03.35 - 05:35	5:35	17	3	droog	vleermuizen: kraam- en zomerverblijven, vliegroutes, foerageergebied
16-08-2017	23:00 - 01:00	21:03	19-15	2	bewolkt, droog	vleermuizen: paar- en zomerverblijven, vliegroutes, foerageergebied
07-09-2017	21:30 – 23:45	20:14	16-14	4	bewolkt, droog	vleermuizen: paar- en zomerverblijven, vliegroutes, foerageergebied

4 RESULTATEN

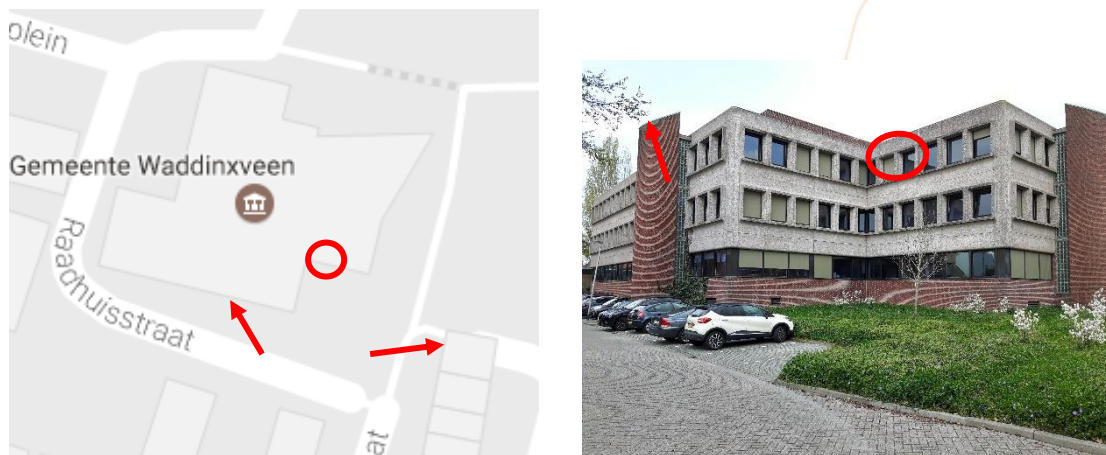
4.1 Waarnemingen

Telling 1 (31 mei en 1 juni 2017)

Tijdens de eerste ronde is bij het groen langs de parkeerplaats de gewone dwergvleermuis foeragerend vastgesteld. Verder is in het plangebied niets waargenomen: verblijfplaatsen zijn niet gevonden. In de omgeving zijn nog op een aantal plaatsen passerende dieren waargenomen. Verder zijn er geen foeragerende of langsvliegende vleermuizen waargenomen. Er zijn geen verblijfplaatsen vastgesteld, of aanwijzingen hiervoor.

Telling 2 (11 juli 2017)

Tijdens deze ochtendtelling zijn 2 gewone dwergvleermuizen waargenomen die zwermgedrag vertoonden bij de ramen op de bovenste verdieping. Zwermgedrag bestaan uit meerdere malen achtereen aanvliegen, de gevel 'aantikken' en weer wegvliegen. Dit gedrag duidt op gebruik van het gebouw op een ander moment. Op een ander punt van het gebouw werd de gevel even aangetikt door een gewone dwergvleermuis, evenals tegen een nabijgelegen woning. Verblijfplaatsen zijn niet vastgesteld. Bij de parkeerplaats zijn jagende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Zie ook figuur 4-1.

Figuur 4-1: Aanwijzingen voor vleermuisverblijven gewone dwergvleermuis: zwermgedrag (rode cirkel) en de plaatsen waar 1 dier aanvliegend is waargenomen (rode pijl).

Telling 3 (16 augustus 2017)

Rond de zuidgevel van het raadhuis (zuidoosthoek) en de aangrenzende huizenrij is 1 stationair roepende ruige dwergvleermuis gehoord (roepend vanuit de paarverblijfplaats): het dier riep echter zo hard, dat de exacte plek niet kon worden vastgesteld. Ook is deze soort gehoord ten zuiden van de parkeerplaats, buiten het plangebied. Bij de parkeerplaats is ook de gewone dwergvleermuis roepend waargenomen. Waar de gewone dwergvleermuis zijn verblijf heeft is onduidelijk, maar omdat het dier maar af en toe is gehoord, kan ervan uitgegaan worden dat het zwaartepunt van zijn territorium én zijn paarverblijfplaats net buiten het plangebied liggen (zie figuur 4-2).

Telling 4 (7 september 2017)

Slechts eenmaal is een foeragerende gewone dwergvleermuis waargenomen bij de groenstrook langs de parkeerplaats, zonder baltsroep. Verder is in het plangebied niets waargenomen. Vanuit de rijtjeshuizen aan de Raadhuisstraat is de baltsroep van een ruige dwergvleermuis gehoord, ditmaal vanuit de zuidelijke helft van de huizenrij.

Figuur 4-2: Paarverblijf ruige dwergvleermuis (rode ster) - de exacte locatie is onbekend - en deel van het paarterritorium van de gewone dwergvleermuis (blauwe cirkel)

4.2 Verblijfplaatsen

Er moet, vanwege de duidelijke aanwijzingen die waargenomen zijn, van worden uitgegaan dat het gebouw gebruikt wordt als zomer- en/of winterverblijfplaats van een klein aantal (2 à 3) gewone dwergvleermuizen. Daarnaast is er mogelijk een paarverblijf van de ruige dwergvleermuis aanwezig.

4.3 Vliegroutes

Het plangebied maakt geen deel uit van een belangrijke vliegroute en ligt ook niet nabij een belangrijke vliegroute.

4.4 Foerageergebieden

Met name bij de parkeerplaats aan de zuidzijde van het plangebied wordt gefoerageerd door de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis. Het betreft echter een te verwaarlozen klein deel van het totale foerageergebied, ook is het aantal foeragerende vleermuizen laag. Bovendien zijn er voldoende alternatieven in de omgeving. Er is daarom geen sprake van een essentieel foerageergebied, waar een groot deel van de lokale populatie van afhankelijk is.

5 BEKNOPTE EFFECTENANALYSE EN MAATREGELEN

5.1 Effecten

Middels artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming worden alle van nature in Nederland voorkomende vleermuizen (en hun verblijfplaatsen, essentiële vliegroutes en essentiële foerageerroutes) beschermd. Uit het vleermuisonderzoek is gebleken dat ervan moet worden uitgegaan dat het gebouw gebruikt wordt als zomer- en/of winterverblijfplaats van 2 à 3 gewone dwergvleermuizen. Daarnaast is er een kans dat er een paarverblijf van de ruige dwergvleermuis aanwezig is.

De voorgenomen werkzaamheden kunnen negatieve effecten hebben, namelijk het doden of verwonden van individuen in een verblijfplaats (art. 3.5 lid 1) en vernietiging van een vaste rust- en verblijfplaats (art. 3.5 lid 4). Door maatregelen te nemen kan het doden en verwonden van individuen worden voorkomen, het verdwijnen van een verblijfplaats kan niet worden voorkomen, maar wel worden gecompenseerd (zie 5.2).

Er zal geen significant nadelig effect op de lokale populaties optreden bij het verdwijnen van het raadhuis: het gebouw wordt gebruikt door weinig dieren en de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis zijn beide algemeen. Bovendien zijn er voldoende alternatieven in de omgeving om te verblijven.

5.2 Maatregelen

Voor het vernietigen van een vaste rust- en verblijfplaats moet een ontheffing worden aangevraagd. Hierin moet het planvoornemen, mitigerende en compenserende maatregelen, een onderbouwing van het wettelijk belang en een alternatievenafweging worden opgenomen. De aanvraag kan worden ingediend bij het bevoegd gezag: in de provincie Zuid-Holland is de Omgevingsdienst Haaglanden aangesteld als uitvoeringsorganisatie.

Een globaal overzicht van te nemen maatregelen is:

Werken buiten kwetsbare perioden

Er mag alleen worden gesloopt wanneer vleermuizen afwezig zijn. Tijdens de winterrust (1 november tot 1 april) kunnen dieren aanwezig zijn: in deze periode kan niet worden gesloopt. Ook dient buiten de paarperiode te worden gewerkt omdat vleermuizen in die periode ook relatief kwetsbaar zijn (15 aug - 15 okt). In andere perioden van het jaar moet kort voor de sloop worden nagegaan of er vleermuizen in het pand verblijven: zo nee, dan kan gewoon gesloopt worden. Zo ja, dan moet gewacht worden tot de dieren weg zijn (evt. door 'passief' verjagen: dieren kunnen bijvoorbeeld gestimuleerd worden zich te verplaatsen naar elders door toepassing van licht of tochtgaten)

Het aanbieden van alternatieve verblijven

Nieuwe verblijven moeten al ruime tijd aanwezig zijn voordat de oude verblijfplaats gesloopt mag worden, zodat vleermuizen kunnen wennen. De vervangende verblijfplaatsen worden bij voorkeur zo dicht mogelijk, maar altijd binnen 100 à 200 meter van de oorspronkelijke verblijfplaats geplaatst en altijd binnen het leefgebied van de groep. Uitwendige vleermuiskasten zijn wel geschikt als tijdelijke maatregel, maar niet geschikt als permanente vervanging: in pandige voorzieningen (inbouwstenen of het creëren van een toegankelijke spouwruimte/dak) zijn dit wel.

Opstellen werkprotocol

De maatregelen die worden genomen, moeten in een werkprotocol worden opgenomen zodat er voor de aannemer een duidelijk overzicht is van te nemen stappen. De werkzaamheden dienen begeleid te worden door een ter zake kundige.

(Bron randvoorwaarden: kennisdocument gewone dwergvleermuis, BIJ12, versie 1.0, juli 2017).

6 CONCLUSIES

Er moet rekening worden gehouden met een zomer- en/of winterverblijfplaats van een klein aantal gewone dwergvleermuizen in het raadhuis. Daarnaast is er mogelijk een paarverblijfplaats aanwezig van de ruige dwergvleermuis. Omdat met sloop van het raadhuis de verblijfplaatsen onvermijdelijk vernietigd worden, is een ontheffing op de Wnb nodig. Bovendien moeten maatregelen worden genomen om het doden of verwonden van vleermuizen te voorkomen en om het verlies van verblijfplaatsen te compenseren (zie H.5).

REFERENTIES

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging (2017): *Vleermuisprotocol 2017*, maart 2017. [www.netwerkgroenebureaus](http://www.netwerkgroenebureaus.nl) en www.zoogdiervereniging.nl

Kennisdocument Gewone dwergvleermuis, versie 1.0, Bij12, juli 2017

Spierts, I.L.Y.: Quicksan Wet natuurbescherming - sloop raadhuis gemeente Waddinxveen, april 2017. ATKb- rapport 20170360/rap01